

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ
дисципліни
“ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ.
ПІДБІР КАДРІВ”
(для бакалаврів)**

МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено доцентом кафедри управління персоналом *Н. Г. Швець*

Затверджено на засіданні кафедри управління персоналом
(протокол № 3 від 03.03.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Швець Н. Г. Методичні рекомендації для самостійного вивчення дисципліни “Професійна орієнтація. Підбір кадрів” (для бакалаврів). – К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009. – 46 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, тематичний план дисципліни “Професійна орієнтація. Підбір кадрів”, програмний матеріал з тестами для самоконтролю, темами рефератів, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2009
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Основним призначенням системи методів професійної орієнтації є ефективне та якісне забезпечення підприємств, фірм і організацій кадрами потрібних професій і кваліфікацій. Професійна орієнтація є засобом раціонального, дбайливого використання трудових ресурсів, що забезпечує максимальний ефект і мінімальні витрати на підготовку і подальше професійне удосконалення спеціалістів.

Мета курсу — сприяти формуванню умінь і навичок ведення професійної роботи в організації. Студенти засвоюють знання з дисципліни відповідно до вимог і рекомендацій, викладених в організаційно-методичних матеріалах МАУП, а також у цій розробці.

Студенти вивчають дисципліну “Професійна орієнтація. Підготовка кадрів” за навчально-методичним посібником “Система методів професійної орієнтації”, яким вони забезпечуються відповідно до плану самостійної роботи.

Після вивчення розділів і тем, визначених навчально-тематичним планом дисципліни, студентам необхідно виконати практичне завдання. Вони повинні *уміти*:

- проводити профконсультаційну роботу;
- проводити заходи щодо професійного підбору кадрів;
- обґрунтовувати перелік вимог до персоналу при прийомі на роботу;
- використовувати передовий закордонний та вітчизняний досвід професійної роботи;
- аналізувати діяльність персоналу з метою складання професіограм;
- розраховувати ефективність впровадження професійної орієнтації в систему кадрової роботи.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни
“ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ.
ПІДБІР КАДРІВ”

№ п/п	Назва розділу і теми
	Змістовний модуль I. Методологічні засади професійної діяльності
1	Професійне самовизначення людини
2	Соціально-економічні і культурно-історичні умови виникнення професійної орієнтації
3	Зміст і етапи професійної роботи
	Змістовний модуль II. Технологія професіографічних досліджень
4	Загальний огляд класифікації професій
	Змістовний модуль III. Профорієнтаційне консультування
5	Основні поняття та принципи профорієнтаційного консультування
6	Техніка профорієнтаційного консультування
	Змістовний модуль IV. Підбір кадрів
7	Специфіка сучасного підходу до професійного підбору
8	Джерела забезпечення підприємства кадрами

ВСТУП

Кінець ХХ ст. ознаменувався початком переходу до нової технології кадрового менеджменту: від управління трудовими ресурсами до управління людськими ресурсами.

Передова кадрова технологія ХХІ ст. потребує інтеграції цих двох підходів.

Прогнозування професійної успішності багато в чому залежить від правильно обраного професійного шляху для кожного з учасників трудового процесу — від голови держави до державних службовців.

Профорієнтація дозволяє виявити і розвинути інтерес, здібності людини до певних професій або груп професій, а також визначити ступінь її придатності до них ще до включення в суспільне виробництво. Вона допомагає людині зробити обґрунтований вибір професії, скоротити терміни її освоєння, підвищити продуктивність праці. Все більш активне залучення різних груп трудящих в процеси вивільнення і перерозподілу робочої сили збільшило її потребу в такій допомозі. У багатьох країнах це привело до розширення сфери застосування профорієнтації, нині вона охоплює не тільки молодь, яка вчиться, а й і інші групи населення. Розширення зв'язків служб профорієнтації з навчальними закладами, підприємствами, органами праці і збільшення обсягів виконуваної роботи сприяли як диференціації цих служб і послуг, що надаються ними, так і їх інтеграції з іншими службами. Це пояснюється не тільки підвищенням вимог з боку виробництва до рівня знань, здібностей, кваліфікації працівників, тобто до їх професійної придатності, а й потребою самих працівників в освоєнні нових професій (наприклад, у зв'язку з впровадженням нової техніки і технології, за станом здоров'я або з метою працевлаштування).

Проблеми професійної орієнтації завжди враховувались у підготовці спеціалістів у Міжрегіональній Академії управління персоналом. У 1993 р. було видано навчально-методичний посібник “Система методів професійної орієнтації”, у двох книгах.

Основи професійної орієнтації викладено у підручнику Г. В. Щокіна “Основи кадрового менеджменту” (К.: МАУП, 2002)

Особистісно-орієнтований підхід до встановлення відповідності умов практичної діяльності спеціаліста і вимог до його особистості розглянуто в багатьох навчальних посібниках, виданих МАУП: “Психологія праці” (авт. Н. П. Лукашевич, І. В. Сингаєвська, Є. І. Бондарчук, 2004); “Теорія і практика самоменеджменту” (авт. Н. П. Лукашевич, 2002) тощо. Теоретичні основи оцінки трудової діяльності викладено в посібнику Н.П. Лукашевича “Соціологія праці”, основи професіографії детально висвітлено в одноіменному посібнику МАУП.

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ. ПІДБІР КАДРІВ”.
(Практикум)

Практичне заняття № 1

Мета — набуття навичок тестування своїх професійних потреб.
Методичне забезпечення — тести.

Інструкція до вибору професії

Наведене нижче заняття було розроблено для того, щоб допомогти Вам порівняти ці типи характеристик робіт з Вашими інтересами і навичками. Перераховані і визначені 17 характеристик і вимог до спеціальностей наведено в схемі з більш ніж 200 посадами.

Одне зауваження-попередження. Ця схема може бути корисна для отримання Вами інформації про спеціальності, але вона призначена для використання тільки як загальний дослідницький засіб. Перш ніж Ви виключете з розгляду спеціальність через одну-єдину характеристику, Ви повинні усвідомити, що характеристики робіт стосуються тільки типової роботи в спеціальності. Всі роботи в будь-якій спеціальності не схожі одна на одну. Більшість бухгалтерів, наприклад, працюють поодиночі, але бухгалтери, які є ревізорами або дослідниками, можуть працювати з іншими. Тому, якщо у Вас є інтерес до якої-небудь спеціальності, то Ви не повинні нехтувати цією кар'єрою просто тому, що одна або дві з її характеристик не відповідають Вашому характерові. Ви повинні завчасно з'ясувати, наскільки ця спеціальність або група спеціальностей відповідають Вашій особі, Вашим інтересам і здібностям.

Нижче наведено список разом з визначеннями-характеристиками, показаними на схемі. Іноді перераховуються ключові слова, щоб полегшити розуміння певних типів навичок.

Розроблене американськими спеціалістами в галузі працевлаштування Г.Мартін та М.Фаунтін, воно наведено в посібнику МАУП “Как избежать ошибок при устройстве на работу”. — К.: МАУП, 1994. — 97 с.

Вимоги до роботи (номери до таблиці, наведеної далі).

(1) Лідерство/переконання — необхідність бути здатним стимулювати інших на мислення або дію певним чином. Працівники з продажу автомобілів, які умовляють клієнтів купити, і начальники —

це приклад, коли одна людина повинна спонукати інших. Навички включають організацію людей і груп, керівництво, управління, взяття на себе ініціативи, проповідування, продаж, рекламування, консультування, складання умов, ведення переговорів і посередництво.

(2) Допомога/інструктаж/інших у вивченні того, як робити або розуміти що-небудь. Навички включають переконання, навчання, вислуховування і консультування.

(3) Рішення задач/творчість/розробка нових ідей, програм, проєктів або виробів. Комерційні художники, які готують оформлення в журналах, і інженери, які розробляють верстати, є прикладами спеціальностей, які вимагають творчості. Навички включають конструювання, винахід, малювання, писання або розроблення програм, ідей.

(4) Ініціативність — визначати, що повинно бути зроблено, виконати роботу без спонукання керівництва.

(5) Робота як складова частина групи. Важлива взаємодія з фахівцями для успішного виконання роботи. Шкільний адміністратор, наприклад, співробітничав з директорами шкіл, членами шкільних комітетів.

(6) Частий контакт з публікою — здатність постійно зустрічатися або працювати з публікою. Наприклад, бібліотекарі повинні легко зустрічатися і працювати з людьми.

(7) Спритність рук — володіння руками для того, щоб робити, будувати, ремонтувати і виготовляти речі. Навички включають різні уміння, а саме: робота з інструментами, вирощування рослин і т.д.

(8) Фізична сила — здатність переносити стрес і перевантаження на роботі, включаючи підняття вантажів, стояння або перебування в обмеженому незручному стані і впродовж довгого часу.

Умови роботи.

(9) Шкідливість — умови, які можуть представляти небезпеку через використання шкідливих для здоров'я матеріалів або через роботу в небезпечних навколишніх умовах, де поширені нещасні випадки. Більшість з цих робіт не є небезпечними за своєю суттю, але потребують суворого дотримання правил техніки безпеки.

(10) На відкритому повітрі — робота, за якої основна частина часу проходить на відкритому повітрі, як правило, незалежно від погодних умов.

(11) Загальна обмеженість — робота, що потребує знаходитися в конкретному місці протягом більшої частини робочого дня.

Характеристики спеціальності.

(12) Роботи сконцентровані географічно — робочі місця розташовані в середині чи навколо однієї або кількох географічних областей.

(13) Неповний робочий день — багато працівників працюють менше, ніж 40 годин на тиждень.

(14) Вимоги під час вступу на роботу — вимоги до освіти і навчання для кожної роботи зібрані і розбиті на три рівні:

о — достатньо середньої школи, основи роботи можуть бути звично вивчені за декілька місяців навчання на робочому місці;

О — для повної кваліфікації потрібне навчання після середньої школи, таке, як професійне навчання, чи багато місяців або років досвіду;

+ — як правило, потрібно 5 або більше років навчання.

Світ професій Карта професій

Посади професії	Вимоги до роботи								Умови роботи			Характеристики професії			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	14
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Адміністративні і управлінські спеціальності															
Бухгалтери і ревізори	+		+		+										+
Управляючі і старші клерки банків	+	+	+	+	+	+					+				+
Адміністратори служби охорони здоров'я	+		+	+	+	+									+
Управляючі готелями	+	+	+	+	+	+									О
Робітники охорони праці і техніки безпеки		+	+	+	+		+				+				+
Спеціалісти з персоналу	+	+	+	+	+	+									+
Агенти з покупок	+		+		+										+

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Шкільні адміністратори	+	+	+	+	+	+								+
Страхові агенти			+											+
Інженери, геодезисти, архітектори														
Архітектори			+	+	+		+							+
Геодезисти і техніки, землеміри					+		+	+	+		+			0
Інженери														
Сільськогосподарські інженери			+	+	+									+
Інженери з кераміки			+	+	+									+
Інженери-хіміки			+	+	+									+
Інженери-електрики			+	+	+									+
Промислові інженери			+	+	+									+
Інженери-металурги			+	+	+									+
Інженери-нафтовики			+	+	+									+
Вчені-математики і системні аналітики														
Реєстратори			+	+							+			+
Математики			+	+										+
Статистики			+	+										+
Системні аналітики			+	+	+	+					+			+
Вчені-фізики														
Астрономи			+	+										+
Хіміки			+	+										+
Географи			+	+	+									+
Геологи			+	+	+					+				+
Метеорологи			+	+	+									+
Океанографи			+	+	+					+		+		+
Фізики			+	+										+

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Вчені, які займаються наукою про життя														
Вчені-сільськогосподарники і біологи			+	+										+
Біохіміки			+	+										+
Технологи харчування			+	+										+
Лісоводи			+	+	+			+	+	+				+
Спеціалісти зі збереження ґрунту		+	+	+						+				+
Вчені, які займаються соціальними науками, соціальні робітники та юристи														
Юристи	+	+	+	+	+	+								+
Антропологи			+	+	+									+
Економісти			+	+										+
Історики			+	+										+
Аналітики з вивчення ринку	+	+	+	+	+									+
Вчені-проектувальники			+	+	+	+								+
Психологи		+	+	+		+								+
Соціологи			+	+		+								+
Соціальні робітники і робітники дозвілля														
Робітники дозвілля	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	О
Соціальні робітники	+	+	+	+	+	+	+	+						+
Викладачі, бібліотекарі та консультанти														
Консультанти з персоналу	+	+	+	+	+	+								+
Професори в інститутах і університетах	+	+	+	+	+	+								+
Консультанти з працевлаштування	+	+	+	+	+	+							+	+

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Викладачі дитячих садків та початкових шкіл	+	+	+	+	+	+	+	+				+		+
Бібліотекарі	+	+	+	+	+	+							+	+
Викладачі середніх шкіл	+	+	+	+	+	+								+
Практики-діагностики хвороб і лікування														
Дантисти	+	+	+	+	+	+	+	+						+
Оптометристи	+	+	+	+	+	+	+	+					+	+
Лікарі-остеопати	+	+	+	+	+	+	+	+						+
Лікарі	+	+	+	+	+	+	+	+						+
Ветеринари	+	+	+	+	+	+	+	+						0
Медсестри, фармакологи, дієтологи														
Дієтологи	+	+	+	+	+	+							+	+
Фармакологи	+	+	+	+	+	+							+	+
Медсестри	+	+	+	+	+	+	+	+						+
Логопеди та аудіологи	+	+	+	+	+	+	+							+
Техніки охорони здоров'я														
Техніки-електрокардіографи		+			+	+	+						+	0
Техніки енцефалографії		+			+	+	+							0
Робітники швидкої допомоги		+	+		+	+	+	+	+					0
Робітники медичних лабораторій					+		+		+		+			0
Техніки і службовці медичної статистики					+							+		1
Техніки-рентгенологи		+				+	+		+			+		1
Спеціальності засобів масової інформації														
Диктори і коментатори радіо і телебачення	+	+		+	+	+						+		+

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Репортери і кореспонденти	+			+										+	
Письменники і редактори	+												+	+	
Оформлювальні спеціальності															
Рекламні і графічні художники та дизайнери			+	+	+		+						+	О	
Виставкові робітники			+	+			+		+					О	
Дизайнери кольорів			+			+	+				+			О	
Промислові дизайнери			+	+	+		+							+	
Дизайнери інтер'єру			+	+	+		+							О	
Фотографи			+	+	+	+	+							О	
Артисти															
Актори та актриси			+	+	+	+	+						+	+	О
Танцівники			+	+	+	+	+						+	+	О
Музиканти			+	+	+	+	+						+	+	О
Співаки			+	+	+	+	+						+	+	О
Технологи та техніки (за винятком охорони здоров'я)															
Контролери повітряного руху	+	+	+	+			+					+		+	
Техніки зв'язку				+		+	+					+		О	
Проектувальники						+	+					+		Оо	
Інженери і наукові техніки	+	+	+			+	+		1	1	1			О	
Бібліотечні техніки і асистенти			+			+	+	+						+	О
Програмісти				+		+						+		+	
Спеціальності маркетингу та збуту															
Робітники з реклами	+			+	+	+								+	

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Робітники зі збуту автомобілів	+			+		+								.
Касири	+					+	+				+		+	.
Страхові агенти і брокери	+	+	+	+		+							+	О
Робітники збуту у фірмах-виробниках	+	+	+	+									+	+
Манекенниці	+				+	+		+				+	+	+
Агенти і брокери з продажу нерухомості	+	+	+	+		+							+	+
Продавці роздрібної торгівлі	+					+		+					+	.
Продавці цінних паперів	+	+	+	+		+							+	+
Комівояжери	+	+	+	+		+								О
Продавці оптової торгівлі														О
Спеціальності підтримки управління, зокрема канцелярські														
Агенти з продажу і бронювання квитків на літаки		+	+		+	+					+			.
Банківські клерки					+						+		+	+
Рахівники та бухгалтерські клерки					+						+		+	.
Робітники інкасації				+	+	+					+			о
Обслуговуючий персонал комп'ютерів	+	+				+					+		+	+
Клерки приймальної служби готелів		+	+		+	+					+		.	о
Рознощики пошти					+	+	+		+				+	О

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Поштові службовці				+	+	+							+	.
Секретарі і стенографи				+	+	+	+							.
Телефонні оператори		+				+					+			.
Друкарки							+				+		+	.
Спеціальності обслуговування														
Спеціальності захисної служби														
Офіцери виправних установ	+	+			+			+	+			+		+
Пожежники		+	+		+	+	+	+	+				+	.
Охоронники						+	+	+	+		+		+	.
Офіцери міліції	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+				О
Спеціальності громадського харчування														
Бармени				+		+	+	+			+		+	О
Кухарі і шеф-кухарі				+			+	+			+		+	О
Робітники буфетів				+		+	+	+			+			О
М'ясники						+	+	+			+			.
Офіціанти і офіціантки				+		+	+	+					+	.
Спеціальності з прибирання та обслуговування споруд														
Готельні покоївки та їх помічники							+	+	+					.
Спеціальності особистісного обслуговування														
Перукарі							+	+	+			+	+	О
Посильні та портє						+	+	+	+				+	О
Косметологи						+	+	+	+			+	+	.
Механіки та ремонтники														
Механіки та ремонтники автотранспортних засобів і рухомого обладнання														
Літакові механіки			+		+		+	+	+	+				.

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Ремонтники автомобільних корпусів			+				+	+	+		+			О
Автомобільні механіки			+			+	+	+	+		+			О
Механіки обладнання ферм			+				+	+	+		+			О
Механіки вантажівок та автобусні механіки			+				+	+	+		+			О
Ремонтники електричного та електронного обладнання														
Ремонтники побутових приладів			+	+			+							О
Спеціальності техніків офісів			+		+	+	+	+	+					.
Монтажники обладнання офісів			+		+		+	+	+					.
Техніки з обслуговування комп'ютерів			+	+			+	+						О
Ремонтники електро-сигналізації			+			+	+	+	+	+				О
Електрики-ремонтники			+	+	+		+	+	+	+				О
Монтажники і ремонтники телефонів			+		+	+	+	+	+					.
Техніки обслуговування телебачення і радіо			+	+		+	+		+					О
Інші механіки та ремонтники														
Механіки з кондиціонерів, холодильників і обігрівачів			+				+		+					О
Ремонтники ділових машин			+	+	+		+							О
Будівельники ліфтів			+				+	+	+					О

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Ремонтники промислових верстатів			+				+	+	+					О
Слюсарі-монтери			+				+		+					О
Настроювачі фортепіано та органів							+							О
Ремонтники торговельних автоматів			+	+			+							О
Годинникарі			+	+	+		+					+	+	О
Будівельні та добувні спеціальності														
Будівельні спеціальності														
Укладальники цеглини та каменярі			+				-	+	+	+	+			О
Теслярі			+					+	+	+	+			О
Бетонувальники та будівельники трас			+		+			+	+	+	+			О
Установники та обробники стін на сухій кладці								+	+	+	+			О
Електрики (будівельні)			+					+	+	+	+			О
Установники покриття підлог								+	+	+				О
Склярі			+					+	+	+	+			О
Установники ізоляції								+	+		+			О
Установники металічних конструкцій						+		+	+	+	+	+		О
Малярі та обійники								+	+	+	+	+		О
Штукатури									+	+				О
Водопровідники			+					+	+	+	+	+		О
Кровельники							+		+	+	+	+		О

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Обробники листового металу					+			+	+	+				0
Вкладальники кафелю								+	+					0
Спеціальності точного виробництва														
Універсальні машиністи			+					+	+	+		+		0
Спеціальності з виготовлення котлів		+						+	+	+		+		0
Палітурники і робітники палітурних майстерень			+					+	+	+		+		0
Набірники								+	+	+		+		0
Формувальники (ливарники)								+	+					0
Зубні і лабораторні техніки								+	+					.
Оббивачі меблів								+		+		+		0
Інструментальники (механіки)								+				+		0
Ювеліри								+	+			+	+	0
Літографи								+				+		0
Ливарники (ливарний цех)								+		+		+		0
Модельники (ливарний цех)								+				+		0
Фототипісти								+	+			+		0
Робітник фотопроцесу								+	+			+		0
Чоботарі								+				+		0
Виготовлювачі пуансону і матриць								+	+	+		+		0

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Станційні інженери			+				+	+	+					О
Оператори станцій очищення стічних вод			+	+			+		+	+				О
Оператори і налагоджувачі станків і машин														
Оператори котлів							+	+			+			О
Спеціалісти з гальвано-пластики і стереотипники							+	+				+		О
Спеціалісти ковальського цеху							+	+		+	+		+	О
Оператори станків			+				+	+		+	+	+		О
Налагоджувачі станків			+				+	+		+	+	+		О
Оператори друкарського цеху і їх помічники							+	+	+			+		О
Спеціаліст з фарбування деталей							+	+	+			+		.
Збірники, монтажники і спеціалісти, які працюють руками														
Монтажники					+		+							.
Спеціалісти з фарбування автомобілів							+	+	+		+			О
Електро- і газозварники							+	+	+	+				О
Спеціальності транспортування і перевезення матеріалів														
Оператори автотранспортних засобів														
Водії міських автобусів														
Водії міжнародних автобусів														
Водії вантажних машин на далекі відстані														
Інші спеціальності транспортування та перевезення матеріалів														
Пілоти літаків			+	+	+			+			+			О

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Торгові морські офіцери		+	+	+	+			+	+	+	+			0
Матроси торгового флоту					+			+	+	+	+			+
Інженери-оператори														
Оператри будівельних машин								+		+				0
Підсобні робітники, такелажники, прибиральники обладнання та чорноробочі														
Будівельні різноробочі					+			+	+	+	+			.

*змінюється залежно від роботи

Практичне заняття № 2

Підготовлено за посібником МАУП “Система методів професійної орієнтації”. – К., 1993.

Визначення сфери власних інтересів. Методичне забезпечення професійного самовизначення.

Мета – навчання студентів роботі з діагностичними опитувальниками.

Методичне забезпечення:

1. Картка пізнавальних інтересів.
2. Опитувальник Е. А. Климова (ДДО).
3. Опитувальник мотивації професійного самовизначення.
4. Оцінка типу мислення.
5. Бланки заповнення результатів оцінки.
6. Бланки аналізу результатів оцінки.
7. Книга “Система методів професійної орієнтації”. – Кн. 2. – К., 1993.

Порядок роботи: В цілому заняття діляться на три цикли: перший – вивчення методик опитувальників та робота з ними, орієнтовні оцінки, обговорення складу заняття № 1 як підготовчого елемента у складі професіографічної консультації.

Найважливіше своєчасно засвоїти методику обробки результатів за всіма п'ятьма опитувальниками. Їх кількість має бути такою, щоб кожен студент сформував свій “кейс”, з яким працюватиме вдома.

Наступне заняття — це заповнення бланків результатів оцінювання кожного студента та висновки щодо його професійної зрілості. На цьому етапі можливе підключення інформації нетрадиційних технік, наприклад, астрологічних даних тощо.

Методичне забезпечення практичного заняття

*Бланк № 1. Заповнення результатів оцінки
(самостійна робота студентів)*

П.І.Б. студента

Група

№	Тест	Результати оцінки
1	Карта пізнавальних інтересів	Вид інтересу Переважає галузь інтересів
2	Посібник з вибору професії (виявлення бажаної професії чи посади)	Посади, які найбільше відповідають вимогам студента до своєї роботи: 1. 2. 3.
3	Опитувальник Е. А. Климова	Найбільш рекомендований тип професії: 1.
4	Оцінка основних мотивів вибору професії	Група мотивів, згідно з якими вибирається професія: 1.
5	Оцінка основних мотивів вибору професії	Тип мислення: 1.

Додаткове питання — професія батьків, їхні хвороби.

Бланк аналізу результатів оцінки № 2

П.І.Б. студента

Група

№	Питання	Пояснення відповідності чи її відсутності
1	2	3
1	Які результати оцінки (згідно з бланком № 1) збігаються	

1	2	3
2.	Які результати оцінки (згідно з бланком № 1) не збігаються	
3.	Причини відсутності відповідності результатів оцінки	Відсутність автономії вибору Слабке знання світу професій Пряма орієнтація на потреби ринку праці Відсутність взаємозв'язку з певними знаннями зі спеціальності навчання студента Інші

Висновок: за ступенем професійної зрілості – це: (вибирається щось одне)

1. Емоційний настрій.
2. Ситуативний інтерес.
3. Предметна установка.
4. Стабільний інтерес.

Далі ви самостійно проводите аналіз зібраної інформації за напрямом:

- відповідність чи невідповідність зібраної інформації;
- ранжування зібраної інформації за ступенем значущості;
- рейтинги вибраних професій на ринку праці (книга друга посібника).

Результати аналізу заносяться в досье студента (див. таблицю в кінці методичного забезпечення).

Карта пізнавальних інтересів

Карта пізнавальних інтересів призначена для визначення переваг особи з метою профорієнтації і профконсультації. Карта може застосовуватися також для визначення спеціальних пізнавальних інтересів при дослідженні груп школярів і шкільних колективів як в звичайних, так і в спеціальних шкалах.

Основне призначення карти пізнавальних інтересів – визначення можливих професійних інтересів особи з різних галузей знань.

Тому діагностика пізнавальних інтересів має істотне значення в практиці профконсультації. Для цього використовуються “Карти інтересів” різноманітних модифікацій, що включають різну кількість питань.

Запропонована карта інтересів (розроблена О. Московською і Л. Голомшток) включає 174 питання, що відносяться до 29 сфер людського знання і діяльності.

Для виконання методики досліджуваному видається текст опитувальника і спеціальний бланк відповідей. Обробка результатів проводиться на підставі заповненого бланка відповідей за таким принципом. У заповненому листі відповідей у кожному із стовпців підраховується кількість плюсів і мінусів. Результати записуються у вільні клітинки під кожним стовпцем: у верхній — кількість плюсів, у нижній — кількість мінусів. Кожен стовпець листа відповідей завдяки спеціальному групуванню питань відповідає тій чи іншій сфері інтересів.

Аналізуючи одержані дані, необхідно виділити стовпці, що містять найбільшу кількість плюсів. Якщо серед них буде декілька стовпців з однаковим числом плюсів, то слід вважати, що більш вираженим інтересам відповідають ті, які містять найменшу кількість мінусів.

Наведений нижче дешифратор Карти інтересів містить номер стовпців у бланку відповідей і відповідні їм сфери інтересів.

Дешифратор Карти інтересів

Номер стовпця	Сфера інтересів	Номер стовпця	Сфера інтересів
1	Біологія	13	Транспорт
2	Географія	14	Авіація, морська справа
3	Геологія		
4	Медицина	15	Військові спеціальності
5	Легка і харчова промисловість	16	Історія
		17	Література
6	Фізика	18	Журналістика
7	Хімія	19	Суспільна діяльність
8	Техніка	20	Педагогіка
9	Електро- і радіотехніка	21	Право, юриспруденція
10	Металообробка	22	Сфера обслуговування, торгівлі
11	Деревообробка		
12	Будівництво	23	Математика

24	Економіка	27	Сценічне мистецтво
25	Іноземні мови	28	Музика
26	Образотворче мистецтво	29	Фізкультура, спорт

Інструкція досліджуваному:

“Для визначення Ваших провідних інтересів пропонуємо перелік питань. Подумайте перед відповіддю на кожне запитання і намагайтесь давати якомога точнішу відповідь. Якщо Ви переконалися не раз, що Вам дуже подобається те, про що запитується, то в лист відповідей під тим же номером поставте два плюси, якщо просто подобається – один плюс, якщо не знаєте, сумніваєтесь – нуль, якщо не подобається – один мінус, а якщо дуже не подобається – два мінуси. Відповідайте на питання, не пропускаючи жодного з них. Час заповнення листа не обмежений”.

Перелік запитань

Чи любите Ви? Чи подобається Вам? Хотіли б Ви?

1. Знайомитися з життям рослин і тварин.
2. Уроки з географії, читання підручника географії.
3. Читати художню або науково-популярну літератури про геологічні експедиції.
4. Уроки і підручник анатомії і фізіології людини.
5. Уроки домоведення або домашні заняття домоведенням.
6. Читати науково-популярну літературу про фізичні відкриття, про життя і діяльність видатних фізиків.
7. Читати про відкриття в хімії або про життя і діяльність видатних хіміків.
8. Читати технічні журнали (наприклад, “Техніка молоді”, “Юний технік”).
9. Читати статті в науково-популярних журналах про досягнення в галузі електроніки і радіотехніки.
10. Знайомитися з різними металами і їх властивостями.
11. Дізнаватися про різні породи деревини і про їх практичне застосування.
12. Дізнаватися про досягнення в галузі будівництва.

13. Читати книги, дивитися фільми про водіїв різних видів транспорту (автомобільного, залізничного і т.д.).
14. Читати книги, дивитися фільми про льотчиків і космонавтів.
15. Знайомитися з військовою технікою.
16. Читати книги про історичні події та історичних діячів.
17. Читати класиків радянської і зарубіжної літератури.
18. Читати і обговорювати газетно-журнальні статті і нариси.
19. Обговорювати поточні справи і події в класі і школі.
20. Читати книги про життя школи (про роботу вихователя, вчителя).
21. Читати книги, дивитися фільми про роботу міліції.
22. Піклуватися про порядок в речах, красивий вигляд приміщення, в якому вчиться, живете, працюєте.
23. Читати книги “Цікава математика”, “Математичне дозвілля”.
24. Вивчати економічну географію.
25. Заняття іноземною мовою.
26. Знайомитися з життям видатних художників, з історією образотворчого мистецтва.
27. Знайомитися з життям видатних майстрів сцени і кіно, зустрічатися з артистами, колекціонувати їхні фотографії.
28. Знайомитися з життям і творчістю видатних музикантів, з питаннями теорії музичного мистецтва.
29. Читати спортивні журнали, газети, книги про спорт, про видатних спортсменів.
30. Вивчати біологію, ботаніку, зоологію.
31. Знайомитися з різними країнами за описами і географічними відкриттями.
32. Читати про життя і діяльність відомих геологів.
33. Читати про те, як люди навчилися боротися з хворобами, про лікарів і досягнення в галузі медицини.
34. Відвідувати з екскурсією підприємства легкої промисловості.
35. Читати книги “Цікава фізика”, “Фізики жартують”.
36. Знаходити хімічні явища в природі, проводити досліди з хімії, стежити за ходом хімічних реакцій.
37. Знайомитися з новітніми досягненнями сучасної техніки (слухати і дивитися радіо- і телепередачі, читати статті в газетах).
38. Відвідувати радіотехнічні гуртки або знайомитися з роботою електрика.
39. Знайомитися з різними вимірювальними інструментами для металообробки і працювати з ними.

40. Спостерігати за виготовленням виробів з дерева, розглядати нові зразки меблів.
41. Зустрічатися з будівельниками, спостерігати за їх роботою.
42. Читати популярну літературу про засоби пересування.
43. Читати книги, дивитися фільми про річковиків, моряків.
44. Читати книги, дивитися фільми на військові теми, знайомитися з історією воєн, великих битв.
45. Обговорювати поточні політичні події в країні і за кордоном.
46. Читати літературно-критичні статті.
47. Слухати радіо і дивитися теленовини і тематичні телепередачі.
48. Дізнаватися про події, що відбуваються в місті, республіці, країні.
49. Давати пояснення товаришам, як виконати завдання, якщо вони не можуть зробити його самі.
50. Справедливо розсудити вчинок друга, знайомого або літературного героя.
51. Забезпечувати сім'ю продуктами, організувати харчування для всіх під час походу.
52. Читати науково-популярну літературу про відкриття в математиці, про життя і діяльність видатних математиків.
54. Читати художню літературу на іноземній мові.
55. Бути членом редколегії, займатися художнім оформленням газет.
56. Відвідувати драматичний театр або театр юного глядача.
57. Слухати оперну або симфонічну музику.
58. Відвідувати спортивні змагання, слухати і дивитися спортивні радіо- і телепередачі.
59. Відвідувати біологічний гурток.
60. Займатися в географічному гуртку.
61. Скласти і збирати описи і зображення геологічних об'єктів землі, мінералів.
62. Вивчати функції організму людини, причини виникнення хвороб і шляхи їх лікування.
63. Відвідувати кружок кулінарів, готувати вдома обід.
64. Проводити досліди з фізики.
65. Готувати розчини, зважувати реактиви.
66. Розбирати і ремонтувати різні механізми (наприклад, годинник, праска).
67. Користуватися точними вимірювальними приладами (осцилографом, вольтметром, амперметром); проводити різні розрахунки.

68. Майструвати різні предмети і деталі з металу.
69. Майструвати різні предмети і деталі з деревини або художньо обробляти дерево (випилювати, випалювати, вирізувати).
70. Накидати будівельний ескіз або виконувати креслення різних споруд.
71. Відвідувати кружок юних автоаматорів.
72. Брати участь у секції парашутистів і в гуртках авіамоделістів або в роботі авіаклубу.
73. Займатися в секції зі стрільби.
74. Вивчати історію виникнення різних народів і держав.
75. Писати класні і домашні твори з літератури.
76. Спостерігати за вчинками, поведінкою, життям інших людей.
77. Виконувати суспільну роботу, організовувати, об'єднувати товаришів на будь-яку справу.
78. Проводити час з маленькими дітьми, читати їм книги, розповідати, допомагати в чому-небудь.
79. Встановлювати дисципліну серед однолітків і молодших.
80. Спостерігати за роботою продавця, кухаря, офіціанта.
81. Займатися в математичному гуртку.
82. Вивчати питання розвитку промисловості, дізнаватися про нові досягнення в галузі планування і обліку на промисловому підприємстві.
83. Працювати з іноземними словниками, вивчати обороти мало-знайомої мови.
84. Відвідувати музеї, художні виставки.
85. Виступати на сцені перед глядачами.
86. Грати на одному з музичних інструментів.
87. Грати в спортивні ігри.
88. Спостерігати за ростом і розвитком тварин, рослин, вести записи спостережень.
89. Самостійно складати географічні карти, збирати різні географічні матеріали.
90. Збирати колекції мінералів, експонати для геологічного музею.
91. Знайомитися з роботою лікаря, медсестри, фармацевта.
92. Відвідувати гурток крою і шиття, шити собі і членам сім'ї.
93. Займатися у фізичному гуртку або відвідувати факультативні заняття з фізики.
94. Займатися в хімічному гуртку або відвідувати факультативні заняття з хімії.

95. Займатися в одному з технічних гуртків (моделювати літаки, кораблі та ін.).
96. Знайомитися з пристроями електроприладів, електроапаратів, електричних машин; збирати, контролювати електроприлади, приймачі, програвачі та ін.
97. Уроки праці в шкільних і слюсарно-верстатних майстернях.
98. Брати участь в гуртку “Умілі руки” або в столярному гуртку.
99. Будувати, спостерігати за ходом будівництва, за оборонними роботами.
100. Стежити за дотриманням правил пересування пішоходів, транспортних засобів.
101. Брати участь у секції веслярів, парусників, аквалангістів, бригаді з порятунку потопаючих.
102. Брати участь у воєнізованих іграх.
103. Відвідувати історичні музеї, знайомитися з пам’ятниками культури міста.
104. Відвідувати літературний гурток, факультативні заняття з літератури або іноземної мови.
105. Вести особистий щоденник.
106. Виступати в класі з повідомленнями про міжнародне становище.
107. Працювати з дітьми.
108. З’ясовувати причини поведінки і вчинків людей, які вони хочуть приховати.
109. Допомогати покупцю зробити в магазині потрібне придбання.
110. Вирішувати складні задачі з математики.
111. Точно вести розрахунок своїх грошових витрат і доходів.
112. Відвідувати гурток іноземної мови або факультативні заняття.
113. Займатися в художньому гуртку.
114. Брати участь в огляді художньої самодіяльності.
115. Займатися в хорі або в музичному гуртку.
116. Займатися в якій-небудь спортивній секції.
117. Брати участь у біологічних олімпіадах, готувати виставки рослин або тварин.
118. Брати участь у географічній експедиції.
119. Брати участь у геологічній експедиції.
120. Спостерігати і доглядати за хворими, надавати їм допомогу, полігшувати їх стан.

121. Брати участь у кулінарних і кондитерських виставках або відвідувати їх.
122. Брати участь у фізичних олімпіадах.
123. Вирішувати складні задачі з хімії, брати участь у хімічних олімпіадах.
124. Розбиратися в технічних кресленнях і схемах, самому креслити або складати креслення.
125. Розбиратися в складних радіосхемах.
126. Відвідувати з екскурсією промислові підприємства, знайомитися з новими типами верстатів, спостерігати за роботою на них або їх ремонтом.
127. Майструвати що-небудь з дерева своїми руками.
128. Брати посильну участь у будівельних роботах.
129. Брати посильну участь в обслуговуванні і ремонті автомобіля, тролейбуса і т.п.
130. Літати на літаках швидкої допомоги в будь-яку погоду або керувати надшвидкісними літаками.
131. Жити за жорстко встановленим режимом, суворо дотримуватися розпорядку дня.
132. Займатися в історичному гуртку, збирати матеріали, виступати з доповідями на історичні теми.
133. Працювати з літературними джерелами, вести щоденник вражень про прочитане.
134. Брати участь в диспутах і читацьких конференціях.
135. Готувати і проводити збори.
136. Шефствувати над важковиховуваними, обговорювати з ким-небудь питання виховання дітей і підлітків.
137. Допомогати в роботі органам правопорядку.
138. Постійно спілкуватися з різними людьми.
139. Брати участь у математичних олімпіадах.
140. Цікавитися вартістю товарів, намагатися зрозуміти питання ціноутворення, заробітної платні, організації праці.
141. Розмовляти з друзями на іноземній мові.
142. Брати участь у виставках образотворчого мистецтва.
143. Відвідувати театральний гурток.
144. Брати участь у театральних оглядах-конкурсах.
145. Брати участь у спортивних змаганнях.
146. Вирощувати в саду або городі рослини, утримувати тварин, піклуватися про них.

147. Проводити топографічні зйомки місцевості.
148. Здійснювати тривалі важкі походи, під час яких доводиться напружено працювати за заданою програмою.
149. Працювати в лікарні, поліклініці або аптеці.
150. Працювати фахівцем на підприємстві харчової або легкової промисловості (швеєю, закрійницею, кондитером і т.д.).
151. Вирішувати складні задачі з фізики.
152. Працювати на хімічному виробництві.
153. Брати участь у виставках технічної творчості.
154. Працювати в галузі електроенергетики або радіоелектроніки.
155. Працювати за верстатом, виготовляти різні деталі і вироби.
156. Працювати за верстатом, за кресленням виконувати столярні або модельні роботи.
157. Працювати у будівельній бригаді.
158. Везити пасажирів або вантажі, дотримуватися правил вуличного руху.
159. Працювати в штормову погоду на великій річці або у відкритому морі.
160. Працювати військовим інженером або командиром.
161. Ходити в походи історичними місцями рідного краю.
162. Писати розповіді, складати вірші, байки і т.д.
163. Писати замітки або нариси в стінгазету або періодику.
164. Керувати бригадою під час трудового десанту.
165. Організовувати ігри або свята для дітей.
166. Працювати в юридичній установі (у суді, прокуратурі, адвокатури, юридичній консультації).
167. Надавати людям різні великі і малі послуги.
168. Виконувати роботу, що постійно потребує застосування математичних знань.
169. Працювати у галузі планування, фінансування, економіки підприємств народного господарства.
170. Брати участь в олімпіадах, конкурсах, конференціях на іноземній мові.
171. Брати участь у виставках образотворчого мистецтва.
172. Грати на сцені або зніматися в кіно.
173. Бути музикантом, музичним режисером або викладачем музики.
174. Працювати викладачем фізкультури або тренером.

Прізвище, ім'я, по батькові.

№ питання	№ стовпця згідно з дешифратором													
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43
	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72
	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101
	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130
	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159
+														
-														

Примітка: перший рядок — це напрям (ix 29).

Помітка — 11/6 означає — 116 і так далі.

Треба закреслити № ваших відповідей де є +, у стовпці, де більше закреслень — основний напрям ваших інтересів.

Практичне заняття № 3

Мета — набуття навичок тестування своїх професійних потреб.

Методичне забезпечення — тести.

Завдання з тестування професійної придатності.

Мета — засвоєння методики тестування.

1. Опитувальник Климова

Для виявлення професійної придатності до роботи за умов “людина-людина” рекомендовано тестування за опитувальником Климова.

Умови: Пропонується 20 пар стверджень, позначених буквами “а” і “б”. Уважно прочитавши кожне, треба помітити у “Листі відповідей” знаком “+” ті з них, які означають привабливі види занять, і, відповідно, знаком “-” — ті, які не подобаються. В обох випадках можна поставити два і навіть три знаки. Визначивши число суми позитивних і негативних відповідей, заповнити відповідні графи “+” і “-”, а у графі “сума” — дельту між одержаними числами. Результат є показником ступеня вираженості свідомої схильності до одного з п’яти видів професії.

до Карти інтересів

15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58
73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87
102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	ИЗ	114	115	116
131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145
160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174

№ відповіді	Значення
1	2
1а	Догляд за тваринами
1б	Обслуговування машин
2а	Допомагати хворим людям, лікувати їх
2б	Складати таблиці, схеми, займатись написанням комп'ютерних програм
3а	Брати участь в оформленні книжок, плакатів, журналів
3б	Слідкувати за станом і розвитком рослин
4а	Обробляти матеріали (деревину, тканину, метал, пластмасу тощо)
4б	Доводити товари до споживача, організувати і брати участь у рекламних акціях
5а	Обговорювати науково-популярні статті, книги
5б	Обговорювати художні твори (книги, п'єси)
6а	Утримувати тварин
6б	Тренувати колег з навчання (роботи) у виконанні якихось дій (навчальних, спортивних)

Продовження таблиці

1	2
7a	Копіювати малюнки, зображення
7б	Керувати складними технічними механізмами
8a	Повідомляти (роз'яснювати) людям якісь відомості (роль гіда, наприклад)
8б	Художньо оформлювати виставки, стенди, вітрини, брати участь у підготовці декорацій
9a	Займатись ремонтом машин, житла
9б	Шукати та виправляти помилки в таблицях, текстах, малюнках
10a	Лікувати тварин
10б	Виконувати розрахунки, обчислення
11a	Виводити нові сорти рослин
11б	Конструювати (проектувати) нові види виробів (одяг, будинок, техніку)
12a	Вирішувати спори, попереджувати чвари, переконувати, роз'яснювати, заохочувати, наказувати
12б	Розбирати креслення, схеми, таблиці
13a	Брати участь у роботі театральних студій
13б	Спостерігати і вивчати життя мікроорганізмів
14a	Налагоджувати медичні прибори, апарати
14б	Надавати людям медичну допомогу
15a	Складати точні описи та звіти про явища, що спостерігаються
15б	Художньо описувати відображені події (ті, що спостерігаються або надаються)
16a	Виконувати лабораторні дослідження і аналізи в медичних установах
16б	Приймати, бесідувати та назначати лікування хворим у медичних закладах
17a	Займатись оформленням приміщень або зовнішнього виду виробу

1	2
17б	Здійнювати монтаж, збирання машин, приладів
18а	Організувати масові заходи, екскурсії, презентації, походи
18б	Грати на сцені, брати участь у концертах
19а	Виготовляти згідно з кресленнями деталі, будувати споруди
19б	Займатись кресленням проектів, копіювати креслення, карти
20а	Займатись охороною навколишнього середовища
20б	Займатись з приладами, пов'язаними з передачею інформації в знаковому контексті (клавіатура ПК, телетайп та ін.)

Лист відповідей

Тип “людина-людина”	Тип “людина-техніка”	Тип “людина-природа”	Тип “людина-знакова система”	Тип “людина-художній образ”
2а	1б	1а	2б	3а
4б	4а	3б	5а	5б
6б	7б	6а	9б	7а
8а	9а	10а	10б	8б
12а	11б	11а	12б	13а
14б	14а	13б	15а	15б
16б	17б	16а	19б	17а
18а	19а	20а	20б	18б

Разом

Розшифровка результатів

У “Листі відповідей” треба підрахувати число знаків “+” і “-” у кожному вертикальному стовпчику. Одержані значення записати в перший і другий з трьох рядків внизу, після цього вирахувати з пер-

шого числа друге, а одержаний результат записати в порожній нижній рядок. Одержаний результат (це може бути як позитивне, так і негативне число) є показником схильності до одного з п'яти типів професій.

1. Професія типу “людина-людина”. Основний об’єкт праці — людина. Показана людям, які мають потребу в контакті з іншими людьми, які здатні працювати в колективі, проводити масові заходи. Приклади — менеджер зі зв’язків з громадськістю (public relations), психолог, журналіст, менеджер по роботі з клієнтами і т.п.

2. Професія типу “людина-техніка”. Основний об’єкт праці — техніка, обладнання. Люди такого типу мають стійку і негнучку поведінку, вони реалістичні, незалежні, достатньо радикальні і схильні експериментувати. В деяких випадках часте спілкування з іншими втомлює їх, тому стороннім вони можуть здатись некоммунікабельними, замкнутими. Приклади професій цього типу — наладчик обладнання, системний адміністратор, деякі інженерні спеціальності.

3. Професія типу “людина-природа”. Основний об’єкт праці — природа. В людях такого типу яскраво виражена емоційна чутливість поєднується з врівноваженістю і практичністю. Таким людям підійдуть професії еколога, океанолога, ветеринара, лікаря тощо.

4. Професія типу “людина-знакова система”. Основний об’єкт праці — система знаків та символів, а її зміст — їх аналіз, наприклад, складання програм, алгоритмів дій тощо. Люди такого типу відрізняються негнучкістю поведінки, реалістичністю, незалежністю, намаганням діяти згідно з планом. Вони хороші аналітики, мають математичні здібності, здатні до цілісного сприймання і чіткого бачення загальної ситуації (наприклад, на ринку цінних паперів), а також до складання прогнозів. Підходять професії: аналітик, слідчий, програміст тощо.

5. Професія типу “людина-художній образ”. Характерні особливості: велика рухливість емоцій і потреба в спілкуванні, висока імпульсивність, емоційна чутливість. Такий тип людей називають тонкими натурами. Його представників легше всього зустріти серед артистів, музикантів, художників, модельєрів тощо.

“Чистий” тип зустрічається нечасто, тому рекомендується використовувати не тільки показники останнього рядка, але й число плюсів та мінусів в інших рядках. Необхідно враховувати результати

з усіх напрямів. Треба враховувати природні обмеження. Припустимо, що ми хочемо стати художником або дизайнером, але для цього треба вміти добре малювати, а в нас виходять тільки “каляки-маляки”, і в художню школу навіть з третього разу нас не взяли. Скоріше за все це заняття — не для нас.

2. Оцінка мотивів професійного самовизначення

Бланк для заповнення.

Методика оцінки основних мотивів вибору професії

Наведена далі методика дозволяє встановити роль тих або інших мотивів при обранні професії конкретною людиною.

Сутність методики. Використовується опитувальник, в якому міститься 18 суджень (оцінок) у 9 групах мотивів:

- 1) соціальні (судження 1 і 2);
- 2) моральні (судження 3 і 4);
- 3) естетичні (судження 5 і 6);
- 4) пізнавальні (судження 7 і 8);
- 5) творчі (судження 9 і 10);
- 6) пов'язані зі змістом праці обраної професії (судження 11 і 12);
- 7) матеріальні (судження 13 і 14);
- 8) престижні (судження 15 і 16);
- 9) утилітарні (судження 17 і 18).

Ви повинні оцінити, якою мірою те чи інше судження відповідає обраній професії.

Відповіді можуть бути такими:

- “Так”.
- “Скоріше так, аніж ні”.
- “Не можу сказати напевно”.
- “Скоріше ні, аніж так”.
- “Ні”.

Наведеним відповідям відповідають п'ять граф у бланку для заповнення. Ви повинні уважно прочитати судження і поставити “V” напроти того з них у колонці, яке відповідає Вашій оцінці.

Результати опитування переносять у бланк для відповідей, для чого потрібно обвести кружечками цифри, що знаходяться на перехрещенні колонок з номерами суджень та рядків (“так”, “скоріше так, аніж ні”).

Для визначення головних мотивів обирання професії необхідно підрахувати суму відповідей “так”, “скоріше так, аніж ні” кожної групи мотивів. Групи мотивів, що отримали максимальну кількість балів, є основними при оцінці важливості своєї професійної діяльності.

№ пор.	Судження щодо обраної професії	Варіанти відповідей				
		“Так”	“Скоріше так, аніж ні”	“Не можу сказати напевно”	“Скоріше ні, аніж так”	“Ні”
1	2	3	4	5	6	7
1	Дозволяє приносити користь суспільству					
2	За моєї безпосередньої участі дозволяє зміцнювати державу					
3	Дозволяє завжди бути в колективі					
4	Дозволяє вдосконалювати особистий внутрішній світ					
5	Дозволяє відчувати радість праці					
6	Допомагає відчувати красу праці					
7	Дозволяє застосовувати більшість особистісних якостей					
8	Дозволяє постійно самовдосконалюватись					
9	Дає великі можливості для творчості					
10	Дозволяє бути оригінальним у праці					

Закінчення таблиці

1	2	3	4	5	6	7
11	Потребує великого розумового напруження					
12	Потребує великого фізичного навантаження					
13	Добре оплачується					
14	Забезпечує стабільне майбутнє					
15	Цінується серед друзів та знайомих					
16	Забезпечує швидке підвищення кваліфікації та професійне зростання					
17	Дає можливість працювати в місті					
18	Забезпечує вступ до вузу та навчання у ньому					

Бланк для відповідей

Група мотивів	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	Соціальні	Моральні	Естетичні	Пізнавальні	Творчі	Зміст праці	Матеріальні	Престижні	Утилітарні									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Номер судження	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
“Так”																		

Закінчення таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
“Скоріше так, аніж ні”																			
“Не можу сказати напевно”																			
“Скоріше ні, аніж так”																			
“Ні”																			
Сума балів за групою мотивів																			
Місце, що посідають																			

3. Оцінка типу мислення та рівня креативності студентів

Вступні зауваження. Мислення – узагальнена і опосередкована форма психічного відображення людиною навколишньої дійсності, яка встановлює зв’язки і відношення між пізнавальними об’єктами. Типи мислення – це індивідуальний спосіб аналітико-синтетичного перетворення інформації. Незалежно від типу мислення людина може характеризуватися певним рівнем креативності (творчих здібностей). Профіль мислення, який відображає домінуючі способи переробки інформації і рівень креативності, є найважливішою особистісною характеристикою людини, яка визначає її стиль діяльності, схильності, інтереси та професійну направленість. Можна виділити чотири базових типи мислення, кожен з яких має специфічні ознаки.

1. Предметне мислення. Невідривно пов’язане з предметом у просторі та часі. Перетворення інформації здійснюється за допомогою предметних дій. Існують фізичні обмеження на перетворення. Операції виконуються лише послідовно. Результатом є думка, втілена в новій конструкції. Цей тип мислення наявний у людей з практичним складом розуму.

2. Образне мислення. Окремо від предмета в просторі й часі. Перетворення інформації здійснюється за допомогою дій з образами. Не має фізичних обмежень на перетворення. Операції можна здійснювати послідовно та одночасно. Результат — думка, втілена в новому образі. Цей тип мислення притаманний людям з художнім складом розуму.

3. Знакове мислення. Перетворення інформації здійснюється за допомогою узагальнень. Знаки об'єднуються в більші одиниці за правилами єдиної граматики. Результатом є думка у формі поняття або висловлювання, яке фіксує суттєві відношення між вказаними предметами. Цей тип мислення характерний для людей з гуманітарним складом розуму.

4. Символічне мислення. Перетворення інформації здійснюється за допомогою правил висновку (зокрема, алгебраїчних правил або арифметичних знаків та операцій). Результатом є думка, виражена у вигляді структур і формул, що фіксують суттєві відношення між символами. Цей тип мислення властивий людям з математичним складом розуму.

- 1) предметно-образний (практичний);
- 2) предметно-знаковий (гуманітарний);
- 3) предметно-символічний (операторний);
- 4) образно-знаковий (художній);
- 5) образно-символічний (технічний);
- 6) знаково-символічний (теоретичний).

У кожній з цих шести пар можливі чотири переходи. Наприклад, у першій парі утворюються такі переходи: 1) предметний переходить в образний; 2) образний переходить у предметний; 3) предметний переходить у предметний; 4) образний переходить в образний.

У результаті утворюються 24 переходи у всіх шести парах. Виділяються такі фактори мислення: 1) практичність-теоретичність, гуманітарність-технічність, художність-оперативність; 2) конкретність-абстрактність.

Порядок роботи

Експериментатор зачитує твердження, а досліджувані в протоколі заняття (форма 1) позначають свою згоду або незгоду поряд із твердженням знаками “+” або “-”.

Форма 1

Типи мислення	1	2	3	4	5
	1	2	3	4	5
	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15
	16	17	18	19	20
	21	22	23	24	25
	26	27	28	29	30
	31	32	33	34	35
	36	37	38	39	40
	41	42	43	44	45
	46	47	48	49	50
	51	52	53	54	55
	56	57	58	59	60
	61	62	63	64	65
	66	67	68	69	70
	71	72	73	74	75
СУМА					

Опитувальник для визначення типів мислення

1. Мені легше що-небудь зробити, ніж пояснити, чому я так зробив.
2. Я люблю складати програми для комп'ютерів.
3. Я люблю читати художню літературу.
4. Я люблю живопис (скульптуру).
5. Я не надаю переваги роботі, в якій чітко все визначено.
6. Мені легше засвоїти будь-що, якщо я маю можливість маніпулювати предметами.
7. Я люблю грати в шахи, шашки.
8. Я легко формулюю свої думки як в усному, так і в письмовому вигляді.
9. Я хотів би займатися колекціонуванням.
10. Люблю і розумію абстрактний живопис.
11. Я скоріше хотів би бути слосарем, ніж інженером.
12. Для мене алгебра цікавіша, ніж геометрія.
13. У художній літературі для мене важливіше не те, що сказано, а як сказано.

14. Я люблю відвідувати видовищні заходи.
15. Мені не подобається регламентована робота.
16. Мені не до вподоби що-небудь робити своїми руками.
17. У дитинстві я створював свій шифр для листування з друзями.
18. Я надаю великого значення формі виявлення думок.
19. Мені важко передати зміст оповідання без його образного уявлення.
20. Я не люблю відвідувати музеї, тому що вони всі однакові.
21. Будь-яку інформацію я сприймаю як керівництво до дії.
22. Мене більше приваблює товарний знак фірми, ніж її назва.
23. Мене приваблює робота коментатора радіо, телебачення.
24. Знайомі мелодії викликають в голові певні картини.
25. Люблю фантазувати.
26. Коли я слухаю музику, мені хочеться танцювати.
27. Мені цікаво вивчати креслення та схеми.
28. Мені подобаються уроки літератури.
29. Знайомий запах викликає всю картину подій, що відбувалися багато років тому.
30. Різноманітні захоплення роблять життя людини багатшим.
31. Дійсне тільки те, до чого можна доторкнутися руками.
32. Я надаю перевагу точним наукам (математиці, фізиці).
33. Я за словом в кишеню не лізу.
34. Люблю малювати.
35. Одну й ту ж виставу можна дивитись багато разів, головне — гра акторів, нова інтерпретація.
36. Мені подобалось у дитинстві збирати механізми з деталей конструктора.
37. Мені здається, що я зміг би вивчити стенографію.
38. Мені подобається читати вірші вголос.
39. Я згоден з думкою Ф. М. Достоєвського, що краса врятує світ.
40. Я надав би перевагу професії закрійника, а не кравця.
41. Краще зробити табуретку руками, ніж займатись її проектуванням.
42. Мені здається, що я зміг би освоїти професію програміста.
43. Люблю поезію.
44. Перш ніж виготовити яку-небудь деталь, я спочатку роблю креслення.

45. Мені більше подобається процес діяльності, ніж її кінцевий результат.
46. Для мене краще попрацювати в майстерні, ніж вивчити креслення.
47. Мені цікаво було б розшифрувати давні тайнописи.
48. Я завжди готуюсь до промови, хоч і не впенений, що знайду необхідні слова.
49. Більше люблю розв'язувати задачі з геометрії, ніж з алгебри.
50. Навіть у налагодженій справі намагаюсь творчо щось змінити.
51. Я люблю вдома творити ручні вироби, майструвати.
52. Я зміг би оволодіти мовами програмування.
53. Мені неважко написати твір на задану тему.
54. Мені важко уявити неіснуючий предмет.
55. Сумніваюсь навіть у тому, що для інших очевидно.
56. Мені краще самому відремонтувати праску, ніж нести її у майстерню.
57. Я легко засвоюю граматичні конструкції мови.
58. Люблю писати листи.
59. Сюжет кінофільму можу уявити як ряд образів.
60. Абстрактні картини дають багато інформації до роздумів.
61. У школі мені найбільше подобались уроки праці, ведення домашнього господарства.
62. У мене немає проблем з вивченням іноземної мови.
63. Я охоче розповідаю, якщо мене просять друзі.
64. Я легко можу уявити зміст почутого.
65. Я не хотів би підпорядковувати своє життя певній системі.
66. Я спочатку зроблю, а потім думаю про правильність рішення.
67. Гадаю, що зміг би вивчити китайські ієрогліфи.
68. Не можу не поділитись щойно почутою новиною.
69. Мені здається, що робота сценариста цікава.
70. Мені подобається робота дизайнера.
71. При вирішенні будь-якої проблеми мені легше йти методом проб і помилок.
72. Якщо у мене була б машина, то вивчити дорожні знаки не так вже й складно.
73. Я легко знаходжу спільну мову з незнайомими людьми.
74. Мене приваблює робота художника-оформлювача.
75. Не люблю ходити одним і тим же шляхом.

Обробка і аналіз даних

У протоколі дослідження підраховується сума плюсів для кожного фактора (п'ять вертикальних стовпчиків):

- 1) предметне мислення;
- 2) символічне мислення;
- 3) знакове мислення;
- 4) образне мислення;
- 5) креативність.

Шкала оцінки вираженості креативності і базового типу мислення розбивається на три інтервали: низький рівень (від 0 до 5 балів), середній (від 6 до 9 балів) і високий (від 10 до 15 балів).

Зведена таблиця оцінки відповідності показників тестування вимогам вашого робочого місця

Тест	Висновок щодо тесту (Ваші показники)	Ваш висновок про відповідність показника вимогам вашого робочого часу

ТЕМИ РЕФЕРАТИВ:

1. Методологічні основи професіографії та профорієнтації.
2. Основні мотиваційні теорії вибору професійного шляху.
3. Показники конкурентної спроможності на ринку праці.
4. Зміст та порядок роботи семінарів з навчання безробітних техніці пошуку роботи.
5. Поняття “профорієнтація”, “профконсультація”, “профвідбір”, “профінформація”, “профадаптація”.
6. Профорієнтаційна робота як державна політика в галузі працевлаштування.
7. Професійна освіта, професійне інформування молоді. Форми, значення для забезпечення народного господарства кадрами.
8. Форма забезпечення кадрами підприємств.

9. Ознаки професійної придатності людини.
10. Зміст діяльності в системі “людина — людина”.
11. Зміст діяльності в системі “людина — техніка”.
12. Профвідбір, доцільність та методи.
13. Професіограма персонал-менеджера.
14. Зміст профорієнтаційного консультування.
15. Етичні вимоги до техніки профконсультування.
16. Аналіз діяльності кадрових агенцій на ринку праці України.
17. Інструментарій підбору кадрів.
18. Психологічні аспекти підбору кадрів.
19. Нетрадиційні методи підбору кадрів.
20. Професійна адаптація, її значення, види, технології.
21. Стандарти підбору кадрів.
22. Методи підбору кадрів на конкретному підприємстві.
23. Психологічні аспекти професійної дезадаптації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

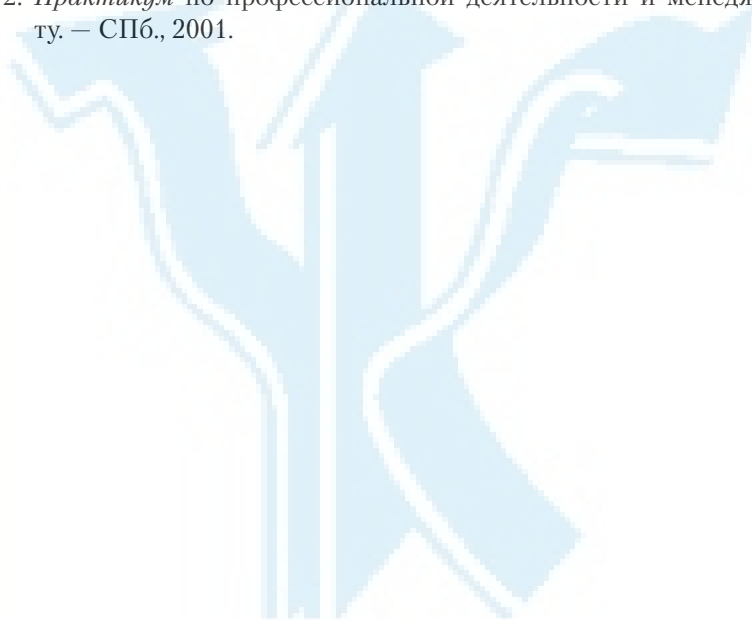
Основна

1. *Кон И. С.* Открытие “Я”. — М.: Политиздат, 1978.
2. *Слободчиков В. И., Исаев Е. И.* Основы психологической антропологии: Психология человека. — М.: Школа- Пресс, 1995.
3. *Леонтьев А. Н.* Потребности, мотивы и эмоции: Конспект лекций. — М.: МГУ, 1971.
4. *Леонтьев А. Н.* Избранные психологические произведения: Деятельность. Сознание. Личность. — Т. 2. — М.: Педагогика, 1983.
5. *Мальшевский А. Ф.* Мир человека. — М.: Интерпракс, 1995.
6. *Щекин Г. В.* Визуальная психодиагностика: познай людей по их внешности и поведению. — К.: МАУП, 1993.
7. *Лукашевич Н. П.* Теория и практика самоменеджмента. — К.: МАУП, 2003.
8. *Основы профессиографии.* — К.: МАУП, 2002.

Додаткова

9. *Мерлин В. С.* Лекции по психологии мотивов человека: Учеб. пособие для спецкурса. — Пермь, 1971.

10. *Мясищев В. Н.* Основные проблемы и современное состояние психологии отношений человека // Психологическая наука в СССР. – Т. 2. – М.: АПН РСФСР, 1960.
11. *Мясищев В. Н.* Проблема отношения человека и ее место в психологии // Хрестоматия по психологии: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов / Сост. В. В. Мироненко; Под. ред. А. В. Петровского. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Просвещение, 1987.
12. *Практикум* по профессиональной деятельности и менеджменту. – СПб., 2001.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план вивчення дисципліни “Професійна орієнтація. Підбір кадрів”	4
Вступ.....	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Професійна орієнтація. Підбір кадрів”. (Практикум).....	6
Теми рефератів:.....	43
Список літератури	44

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *О. М. Коваленко*
Комп’ютерне верстання *Н. М. Музиченко*

Зам. № ВКЦ-3898

Підп. до друку 05.05.09. Формат 60×84/₁₆. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний.

Ум. друк. арк. 2,67. Обл.-вид. арк. 2,52. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008 р.*